

בראשית שמות ויקרא במדבר דברים

דברים

במדבר

ויקרא

שמות

בראשית

סדר הפרשיות

עוד על חמש

בראשית

חומש בראשית

- בחומש בראשית יש 12 פרשיות ו 50 פרקים
- חומש זה נקרא גם "חומש הבריאה" על כך שמתוארת בו בריאת העולם
- שם נוסף לחומש הוא: "ספר הישר" – לפי שבו מסופר על מעשי האבות שהיו ישרים
- בחומש יש 3 מצוות: מצוות פריה ורביה, מצוות מילה ואיסור אכילת גיד הנשה
- החומש מתאר את בריאת העולם ולאחר מכן מן מפרט בסיפורי האבות ובני ישראל עד הירידה למצרים.
- החומש מתפרש על תקופה של למעלה מ 2200 שנה (כאשר רק פרשת בראשית עוסקת בתקופה של למעלה מ 1500 שנה)

בראשית

3760 - 2216 לפני הספירה	0 - 1536 לבריאת העולם	פרק א' - פרק ו', ח'
----------------------------	--------------------------	---------------------

הנושאים בפרשה

- בריאת העולם והאדם
- השבת
- גן עדן
- הגירוש מגן עדן
- עונש לאדם, חווה והנחש
- קין והבל
- עשרה דורות מאדם עד נח

בריאת העולם

בריאת העולם מתוארת בפרשתינו בצורה מפורטת מאד. שאלת בריאת העולם הינה שאלה פילוסופית קיומית ואמונית שהעסיקה ומעסיקה פרשנים, חוקרים, פילוסופים והוגי דעות רבים. שאלה עקרונית שהעסיקה את הפרשנים היא:

האם הקדוש ברוך הוא ברא את העולם כולו כבר בהתחלה ובכל יום "תלה" את מה שברא במקום הראוי לו,

או שבכל יום חדש הוא ברא ויצר דבר נוסף בבריאה כפי שמתואר בפשט הכתובים?
עיין בפירוש רש"י לבראשית, פרק א' פסוק יד' וציין מהי דעתו של רש"י בשאלה עקרונית זו

**מיום ראשון נבראו וברביעי צוה עליהם להתלות ברקיע וכן כל תולדות שמים וארץ
נבראו ביום ראשון וכל אחד ואחד נקבע ביום שנגזר עליו, הוא שכתוב את השמים
לרבות תולדותיהם ואת הארץ לרבות תולדותיה**

מדרשי חז"ל

תלמוד בבלי מסכת חולין דף ס עמוד ב

"ויעש אלהים את שני המאורות הגדולים" וכתוב (וכתוב אחר אומר): "את המאור הגדול ואת המאור הקטן" אמרה ירח לפני הקב"ה: ריבונו של עולם, אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד? אמר לה: לכו ומעטי את עצמך! אמרה לפניו: ריבונו של עולם, הואיל ואמרת לפניך דבר הגון, אמעיט את עצמי? אמר לה: לכו ומשול ביום ובלילה, אמרה ליה: מאי רבותיה (מה היתרון בכך?), דשרגא בטיהרא מאי אהני (הרי זה כמו נר שמאיר ביום ואינו מועיל כל כך)? אמר לה: זיל (לכי), לימנו בך ישראל ימים ושנים (עם ישראל יחשבו את לך השנה על פיך), אמרה ליה: יומא נמי (גם ימים?), אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא (אי אפשר גם את הימים שהם נמנים על פי החמה), דכתיב **"והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים", זיל, ליקרו צדיקי בשמיך (לכי שיקראו הצדיקים על שמך): יעקב הקטן שמואל הקטן דוד... הקטן. חזייה דלא קא מיתבא דעתה (ראה הקב"ה שלא מתיישבת דעתה ואינה מקבלת ניחומים), אמר הקב"ה: הביאו כפרה עלי שמיעטתי את הירח! והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש: מה נשתנה שער של ראש חדש שנאמר בו: **"לה"** - אמר הקב"ה: שער זה יהא כפרה על שמיעטתי את הירח.**

נח

2226 - 1757 לפני הספירה	1536 – 2003 לבריאת העולם	פרק ו', ט' – פרק יא'
----------------------------	-----------------------------	----------------------

הנושאים בפרשה

- תיבת נח
- המבול
- הקשת בענן
- בני נח ומעשה חם
- מגדל בבל
- דור הפלגה
- עשרה דורות מנח עד אברם

תיבת נח

ט אלה תולדות נח נח איש צדיק תמים הָיָה בְּדֹרֹתָיו אֶת-הָאֱלֹהִים הִתְהַלֵּךְ-נֹחַ. י וַיֹּלֶד נֹחַ
שְׁלֹשָׁה בָנִים אֶת-שֵׁם אֶת-חָם וְאֶת-יָפֶת. יא וַתִּשְׁחַת הָאָרֶץ לִפְנֵי הָאֱלֹהִים וַתִּמְלֵא הָאָרֶץ
חָמָס. יב וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת-הָאָרֶץ וְהִנֵּה נִשְׁחָתָה כִּי-הִשְׁחִית כָּל-בְּשָׂר אֶת-דְּרוֹכָו עַל-
הָאָרֶץ. {ס} יג וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְנֹחַ קַח כָּל-בְּשָׂר בָּא לִפְנֵי כִּי-מְלֵאָה הָאָרֶץ חָמָס מִפְּנֵיהֶם וְהִנְנִי
מִשְׁחִיתֶם אֶת-הָאָרֶץ. יד עֲשֵׂה לְךָ תֵּבֶת עֲצֵי-גִפְרִית קַנִּים תַּעֲשֶׂה אֶת-הַתֵּבָה וְכִפְרֹת אֹתָהּ
מַבֵּית וּמְחוּץ בַּכֹּפֶר. טו וְזֶה אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה אֹתָהּ שְׁלֹשׁ מְאוֹת אַמָּה אַרְךָ הַתֵּבָה חֲמִשִּׁים אַמָּה
רְחָבָה וּשְׁלֹשִׁים אַמָּה קוֹמָתָהּ. טז צֹהַר תַּעֲשֶׂה לַתֵּבָה וְאֶל-אַמָּה תִּכְלָנָה מִלְּמַעַל וּפֶתַח
הַתֵּבָה בְּצִדָּהּ תִּשְׂוֶה תַּחְתִּיִּם שְׁנַיִם וּשְׁלֹשִׁים תַּעֲשֶׂהָ. יז וְאֲנִי הִנְנִי מֵבִיא אֶת-הַמַּבּוּל מִיָּם עַל-
הָאָרֶץ לְשַׁחַת כָּל-בְּשָׂר אֲשֶׁר-בּוֹ רוּחַ חַיִּים מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם כָּל אֲשֶׁר-בָּאָרֶץ יָגוּעַ. יח וְהַקַּמְתִּי
אֶת-בְּרִיתִי אִתְּךָ וּבֵאתָ אֶל-הַתֵּבָה וּבְנֵיךָ וְאִשְׁתְּךָ וּבְנֵי-בְנֵיךָ אִתְּךָ. יט וּמִכָּל-הַחַי מִכָּל-
בְּשָׂר שְׁנַיִם מִכָּל תָּבִיא אֶל-הַתֵּבָה לְהַחִיֹּת אִתְּךָ זָכָר וּנְקֵבָה יְהִיּוּ. כ מִהָעוֹף לְמִינֵהוּ וּמִן-
הַבְּהֵמָה לְמִינֵהּ מִכָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ שְׁנַיִם מִכָּל יָבֹאוּ אֵלֶיךָ לְהַחִיּוֹת. כא וְאֹתָהּ קַח-לְךָ
מִכָּל-מֵאֲכָל אֲשֶׁר יֹאכֵל וְאֶסְפַּתְּ אֵלֶיךָ וְהָיָה לְךָ וּלְהֶם לְאֹכֶלָהּ. כב וַיַּעַשׂ נֹחַ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה אֹתוֹ
אֱלֹהִים בְּן עֲשָׂה.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- כמה בנים היו לנח? מה שמותיהם?
- מדוע הביא ה' מבול על הארץ?
- את מי משתף ה' במה שהוא הולך לעשות?
- מה הוא מצווה אותו לעשות?
- מכמה קומות בנויה התיבה?
- מי ומי הנכנסים אל התיבה?
- במה מצטייד נח בכניסתו לתיבה?
- האם נח מקיים את מצוות ה'?

חזרה

בדורותיו - יש מרבותינו דורשים אותו לשבח כל שכן שאלו היה בדור צדיקים
היה צדיק יותר ויש שדורשים אותו **לגנאי לפי דורו היה צדיק ואלו היה בדורו של**
אברהם לא היה נחשב לכלום

עצי גפר - כך שמו. ולמה ממין זה על שם **גפרית** שנגזר עליהם להמחות בו

בכופר - זפת בלשון ארמי. ומצינו... **בתיבתו של משה... זפת מבחוץ כדי שלא**
יריח אותו צדיק ריח רע של זפת אבל כאן מפני חוזק המים זפתה מבית ומבחוץ

צהר – יש אומרים **חלון** ויש אומרים **אבן טובה** המאירה להם

תחתים שנים ושלישים - שלוש עליות זו על גב זו

עליונים לאדם

אמצעים למדור (מגורים)

תחתיים לזבל

אתה ובניך ואשתך - האנשים לבד והנשים לבד **מכאן שנאסרו בתשמיש המטה**

– את האלהים התהלך נח

ובאברהם הוא אומר אשר

התהלכתי לפניו

נח היה צריך סעד לתומכו

אבל אברהם היה מתחזק ומהלך

בצדקו מאליו

רש"י על פי מדרש רבה

שאלה למחשבה!

לאור מה שלמדת מהפרשנים ומהמדרש – מה דעתך על "צדקותו" של נח???

לך לך

1757 - 1713 לפני הספירה	2003 – 2047 לבריאת העולם	פרק יב' – פרק יז'
----------------------------	-----------------------------	-------------------

הנושאים בפרשה

- הציווי - "לך לך מארצך..."
- הרעב בארץ והירידה מצרימה
- אברהם נפרד מלוט
- מלחמת ארבעת המלכים נגד חמשת המלכים
- ברית בין הבתרים
- הגר וישמעאל
- שינוי השמות – אברם=אברהם, שרי=שרה
- מצוות ברית מילה - אברהם ובני ביתו נימולים

לך לך מארצך

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָם לֵךְ-לְךָ מֵאֶרֶץ וּמִמּוֹלַדְתְּךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר
אַרְאֶנָּה. ב וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל וְאַבְרָכְךָ וְאֶגְדְּלָהּ שְׁמִי וְהָיָה בְרָכָה. ג וְאַבְרָכָה מְבָרְכֶיךָ
וּמְקַלְלֶיךָ אָאֵר וְנִבְרָכוּ בְּךָ כָּל מְשֻׁפָּחֹת הָאָדָמָה. ד וַיֵּלֶךְ אַבְרָם כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֱלֹוֵי יְהוָה
וַיֵּלֶךְ אִתּוֹ לוֹט וְאַבְרָם בֶּן-חָמֵשׁ שָׁנַיִם וְשִׁבְעִים שָׁנָה בְּצֵאתוֹ מִחָרָן. ה וַיִּקַּח אַבְרָם אֶת-
שָׂרִי אִשְׁתּוֹ וְאֶת-לוֹט בֶּן-אָחִיו וְאֶת-כָּל-רְכוּשָׁם אֲשֶׁר רָכְשׁוּ **וְאֶת-הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר-עָשׂוּ**
בְּחָרָן וַיֵּצְאוּ לָלֶכֶת אֶרֶץ כְּנָעַן וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ כְּנָעַן. ו וַיַּעֲבֹר אַבְרָם בְּאֶרֶץ עַד מְקוֹם
שְׁכֵם עַד **אֵלוֹן מוֹרָה** וְהַכְּנַעֲנִי אָז בְּאֶרֶץ. ז וַיֵּרָא יְהוָה אֶל-אַבְרָם וַיֹּאמֶר לְזַרְעֲךָ אֶתְּנֵן אֶת-
הָאָרֶץ הַזֹּאת **וַיְבִין שֵׁם מְזַבַּח** לַיהוָה הַנִּרְאָה אֵלָיו. ח וַיַּעֲתֵק מִשָּׁם הַהָרָה מִקְדָּם לְבֵית-
אֵל וַיֵּט אֶהְלֵה בֵּית-אֵל מִיָּם וְהָעִי מִקְדָּם וַיְבִין-שֵׁם מְזַבַּח לַיהוָה וַיִּקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה. ט
וַיִּסַּע אַבְרָם הַלּוֹךְ וַנְּסוּעַ הַנֶּגְבָה.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- מה מצווה ה' את אברהם?
- הסבר את ההדרגה במילים: ארצך, מולדתך, בית אביך
- מה מבטיח ה' לאברהם כאשר יגיע לארץ ישראל?
- מה יעשה ה' לתומכי אברהם מחד ולשונאיו מאידך?
- מי ומי ההולכים עם אברהם?
- בן כמה שנים אברהם בצאתו מחרן לארץ ישראל?
- מהי התחנה הראשונה אליה מגיע אברהם?
- מה הוא עושה שם?
- מה מבטיח לו ה'?
- מהי התחנה השניה אליה מגיע אברהם?
- מה הוא עושה שם?

חזרה

אשר אראך - לא גלה לו הארץ מיד **כדי לחבבה בעיניו ולתת לו שכר על כל דבור ודבור** כיוצא בו (בראשית כב) **את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק** כיוצא בו (שם) **על אחד ההרים אשר אומר אליך** כיוצא בו (יונה ג) **וקרא עליה את הקריאה אשר אנכי דובר אליך**

אשר עשו בחרן - **שהכניסן תחת כנפי השכינה אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאלו עשאו** (לכך כתיב אשר עשו) **ופשוטו של מקרא עבדים ושפחות שקנו להם**

עד מקום שכם - **להתפלל על בני יעקב כשיבאו להלחם בשכם**

אלון מורה - הוא שכם **הראהו הר גריזים והר עיבל ששם קבלו ישראל שבועת התורה**

ויבן שם מזבח – (הודה לו) **על בשורת הזרע ועל בשורת ארץ ישראל**

על הפסוק: "לריח שמנך טובים" – בשיר השירים, מסביר המדרש מדוע נדד אברהם אבינו ממקום למקום וכיצד השפיעה נדידתו על הסביבה:

אמר רבי ברכיה:

למה היה אברהם אבינו דומה?

לצלוחית של אפופילסימון (שמן מור, ריחני) מוקפת צמיד פתיל (סוגר) ומונחת בזוית, ולא היה ריחו נודף.

כיון שהיתה מיטלטלת, היה ריחו נודף.

כך, אמר הקב"ה לאברהם אבינו, טלטל עצמך ממקום למקום, ושמך מתגדל בעולם:

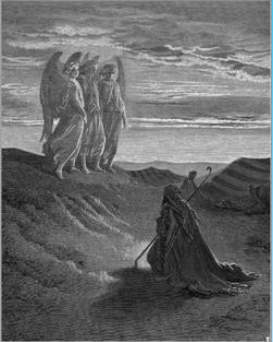

זירא

1713 - 1673 לפני הספירה	2047 – 2083 לבריאת העולם	פרק יח' – פרק כב'
----------------------------	-----------------------------	-------------------

הנושאים בפרשה

- המלאכים בבית אברהם
- אברהם מציל את לוט
- מהפכת סדום ועמורה
- מעשה בנות לוט
- שרה בבית אבימלך
- הולדת יצחק
- גירוש הגר וישמעאל
- עקידת יצחק

חזרה

המלאכים בבית אברהם

א וַיֵּרָא אֱלֹהִים יְהוָה בְּאַלְנֵי מַמְרָא וְהוּא יוֹשֵׁב פְּתַח-הָאֵהָל כְּחֹם הַיּוֹם. **ב וַיִּשָּׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה** **שְׁלֹשָׁה אַנְשִׁים** נֹצְבִים עָלָיו וַיֵּרָא וַיֵּרָץ לִקְרַאתָם מִפֶּתַח הָאֵהָל וַיִּשְׁתַּחוּ אֶרְצָה. **ג וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי** אִם-נָא מְצֵאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל-נָא תַעֲבֹר מֵעַל עַבְדְּךָ. **ד יִקַּח-נָא מְעֵט-מִיָּם וְרִחְצוּ רַגְלֵיכֶם** וְהִשְׁעֲנוּ תַּחַת הָעֵץ. **ה וְאִקְחָה פֶת-לֶחֶם וְסַעְדוּ לְבַבְכֶם אַחַר תַּעֲבֹרוּ כִי-עַל-כֵּן עֲבַרְתֶּם עַל-עַבְדְּכֶם וַיֹּאמְרוּ בֵּן תַעֲשֶׂה כַּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ. **ו וַיִּמְהַר אַבְרָהָם הָאֵהָלָה אֶל-שָׂרָה וַיֹּאמֶר מַהֲרִי שְׁלֹשׁ סָאִים קִמַּח סֹלֶת לְיוֹשֵׁי וְעֵשִׂי עֲגוֹת. **ז וְאֶל-הַבָּקָר רָץ אַבְרָהָם וַיִּקַּח בֶּן-בָּקָר רֶךָ וְטוֹב וַיִּתֵּן אֶל-הַנֶּעֱר וַיִּמְהַר לַעֲשׂוֹת אֹתוֹ. **ח וַיִּקַּח חֲמָאָה וְחֹלֵב וּבֶן-הַבָּקָר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהם וְהוּא-עֹמֵד עֲלֵיהֶם תַּחַת הָעֵץ וַיֵּאכְלוּ. **ט וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אֵיךְ שָׂרָה אֲשֶׁרְךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְּאֵהָל. **י וַיֹּאמֶר שׁוּב אֲשׁוּב אֵלֶיךָ **כָּעֵת חַיָּה וְהִנֵּה-בֵּן לְשָׂרָה אֲשֶׁרְךָ וְשָׂרָה שֹׁמַעַת פֶּתַח הָאֵהָל וְהוּא אֶחְרָיו. **יא וְאַבְרָהָם וְשָׂרָה זְקֵנִים בָּאִים בַּיָּמִים חֲדָל לִהְיוֹת לְשָׂרָה אֶרְחַ כְּנָשִׁים. **יב וַתִּצְחַק שָׂרָה בְּקִרְבָּהּ לֵאמֹר **אֲחֵרִי בְלֹתִי הֵיטֵה-לִי עַדְנָה וְאֲדֹנָי זָקֵן. **יג וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-אַבְרָהָם לְמָה זֶה צִחְקָה שָׂרָה לֵאמֹר הֲאֵף אֲמַנָּם אֵלֶּךָ וְאֲנִי זָקֵנְתִי. **יד הֲיִפְלֵא מִיְהוָה דָּבָר לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כָּעֵת חַיָּה וְלִשְׂרָה בֵּן. **טו וַתַּכְחֵשׁ שָׂרָה לֵאמֹר לֹא צִחְקֹתִי כִּי יֵרָאָה וַיֹּאמֶר לֹא כִּי צִחְקֹתִי.**************************

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- היכן מתגלה ה' אל אברהם?
- היכן יושב אברהם?
- כיצד מגיב אברהם למראה שלושת ה"אנשים"?
- מה הוא מציע להם?
- מה הוא מצווה את שרה לעשות?
- מה שואלים ה"אנשים" את אברהם?
- מה הם מבשרים לאברהם ולשרה?
- איזו עובדה מדגישה התורה ביחס לבשורת ה"אנשים"? (פסוק יא')
- כיצד מגיבה שרה למשמע הבשורה?
- הסבר במילים שלך: "היפלא מה' דבר?"

חזרה

וירא אליו - לבקר את החולה. אמר רבי חמא בר חנינא **יום שלישי**
למילתו היה ובא הקדוש ברוך הוא ושאל בשלומו

והנה שלשה אנשים - אחד לבשר את שרה ואחד להפוך את סדום
ואחד לרפאות את אברהם שאין מלאך אחד עושה שתי שליחות...
ורפאל שרפא את אברהם הלך משם להציל את לוט הוא שנאמר
ויהי כהוציאם אותם החוצה ויאמר המלט על נפשך למדת שהאחד
היה מציל

ורחצו רגליכם - כסבור שהם ערביים שמשתחווים לאבק רגליהם
והקפיד שלא להכניס עבודת אלילים לביתו

כעת חיה - כעת הזאת לשנה הבאה ופסח היה ולפסח הבא נולד
יצחק

בקרבה - מסתכלת במעיה ואמרה אפשר הקרבים הללו
טעונין ולד השדים הללו שצמקו מושכין חלב

חזרה

אברהם אבינו ישב בפתח האוהל כדי לקיים מצוות אורחים. לעתיד לבוא, מספר המדרש, כי אברהם, הראשון שנימול הוא ובני ביתו – ישב על יד פתח הגיהנום וימנע מכל מי שהוא נימול להיכנס לגיהנום. וכך מספר המדרש:

אמר רבי לוי: לעתיד לבא, אברהם יושב
על פתח גיהנום, ואינו מניח אדם מהול
מישראל לירד לתוכה.

ואותן שחטאו יותר מדאי, מה עושה
להם?

מעביר את הערלה מעל גבי תינוקות
שמתו, עד שלא מלו, ונותנה עליהם
ומורידן לגיהנום

חיי שרה

1676 - 1653 לפני הספירה	2084 – 2107 לבריאת העולם	פרק כג' – פרק כה' פסוק כח'
----------------------------	-----------------------------	-------------------------------

הנושאים בפרשה

- אברהם קונה את מערת המכפלה
- קבורת שרה
- אליעזר, עבד אברהם, משדך את יצחק ורבקה
- אליעזר ורבקה
- אברהם נושא את קטורה
- מות אברהם
- תולדות ישמעאל

מערת המכפלה

אברהם קונה את מערת המכפלה

א ויהיו חיי שרה **מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים** שני חיי שרה. ב ותמת שרה **בקרית ארבע** הוא חבורן בארץ כנען ויבא אברהם **לקפד לשרה ולבכתה**. ג ויקם אברהם מעל פני מתו וידבר אל-בני-חת לאמר. ד גר-ותושב אנכי עמכם תנו לי אחזת-קבר עמכם ואקברה מתי מלפני. ה ויענו בני-חת את-אברהם לאמר לו. ו שמענו אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו במבחר קברינו קבר את-מתך איש ממנו את-קברו לא-יכלה ממך מקבר מתך. ז ויקם אברהם וישתחו לעם-הארץ לבני-חת. ח וידבר אתם לאמר אם-יש את-נפשכם לקבר את-מתי מלפני שמעוני ופגעו-לי בעפרון בן-צחר. ט ויתן-לי את-**מערת המכפלה** אשר-לו אשר בקצה שדהו. בכסף מלא יתננה לי בתוככם לאחזת-קבר. י ועפרון ישב בתוך בני-חת ויען עפרון החתי את-אברהם באזני בני-חת לכל באי שער-עירו לאמר. יא לא-אדני שמעני השדה נתתי לך והמערה אשר-בו לך נתתיה לעיני בני-עמי נתתיה לך קבר מתך. יב וישתחו אברהם לפני עם הארץ. יג וידבר אל-עפרון באזני עם-הארץ לאמר אף אם-אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני ואקברה את-מתי שמה. יד ויען עפרון את-אברהם לאמר לו. טו אדני שמעני ארץ ארבע מאת שקל-כסף ביני ובינה מה-הוא ואת-מתך קבר. טז וישמע אברהם אל-עפרון וישקל אברהם לעפרון את-הכסף אשר דבר באזני בני-חת ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר. יז **ויקם שדה עפרון** אשר במכפלה אשר לפני ממרא השדה והמערה אשר-בו וכל-העץ אשר בשדה אשר בכל-גבלו סביב. יח לאברהם למקנה לעיני בני-חת בכל באי שער-עירו. יט ואחרי-כן קבר אברהם את-שרה אשתו אל-מערת שדה המכפלה על-פני ממרא הוא חבורן בארץ כנען. כ ויקם השדה והמערה אשר-בו לאברהם לאחזת-קבר מאת בני-חת.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- בת כמה הייתה שרה במותה?
- היכן היא נפטרה?
- אל מי פונה אברהם על מנת לרכוש אחוזת קבר לשרה אשתו?
- כיצד הם מתייחסים לבקשתו?
- עם מי מבקש אברהם להיפגש?
- מה מציע עפרון החיתי לאברהם?
- על מה מתעקש אברהם בפגישתו עם עפרון? (פסוק יג')
- בכמה כסף רכש אברהם את אחוזת הקבר?
- מי נכח במעמד זה?

חזרה

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים - לכך נכתב

שנה בכל כלל וכלל (מאות, עשרות, אחדות) לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו:

בת 100 כבת 20 לחטא: מה בת 20 לא חטאה שהרי אינה בת עונשין

אף בת 100 בלא חטא

ובת 20 כבת 7 ליופי

בקרית ארבע - **על שם ארבע ענקים שהיו שם** - **אחימן ששי ותלמי ואביהם,**

דבר אחר (פירוש נוסף) **על שם ארבעה זוגות שנקברו שם איש ואשתו:**

אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה

לספוד לשרה ולבכתה - **ונסמכה מיתת שרה לעקידת יצחק לפי שעל ידי**

בשורת העקידה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרוחה נשמתה

ממנה ומתה

המכפלה - **בית ועליה** (קומה) **על גביו**

דבר אחר שכפולה בזוגות (אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה)

ויקם שדה עפרון - **תקומה היתה לו שיצא מיד הדיוט (אדם פשוט) ליד מלך**

"ויבא אברהם לספוד לשרה"

מהיכן בא?

רבי לוי אמר: מקבורתו של תרח (אבי אברהם) לשרה בא.

אמר לו ר' יוסי: והלא קבורתו של תרח קדמה לקבורתו של

שרה שתי שנים? אלא מהיכן בא? מהר המוריה ומתה

שרה מאותו צער (ששמעה על עקידת יצחק), לפיכך נסמכה

עקידה ל"ויהיו חיי שרה"

תולדות

1653 - 1576 לפני הספירה	2108 – 2184 לבריאת העולם	פרק כה', יט' – פרק כח', ט'
----------------------------	-----------------------------	-------------------------------

הנושאים בפרשה

- הולדת עשו ויעקב
- מכירת הבכורה
- יצחק בגרר
- המאבק שבין רועי יצחק לרועי גרר על בארות המים
- ברכות יצחק ליעקב ולעשו
- יעקב בורח מפני עשו
- עשו נושא אישה מבנות ישמעאל

חזרה

הולדת עשו ויעקב

יט וְאֵלֶּה תּוֹלְדֹת **יִצְחָק בֶּן-אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת-יִצְחָק.** כ וַיְהִי יִצְחָק בֶּן-אֲרֻבָּעִים
שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת-רִבְקָה בַּת-בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפִּדְן אָרָם **אָחוֹת לָבָן הָאֲרָמִי** לוֹ לְאִשָּׁה. **כא**
וַיַּעֲתֵר יִצְחָק לַיהוָה **לְנִכְח אִשְׁתּוֹ** כִּי עֵקֶרָה הוּא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְהוָה וַתְּהַר רִבְקָה אִשְׁתּוֹ. **כב**
וַיִּתְרַצְּצוּ הַבָּנִים בְּקִרְבָּהּ וַתֹּאמֶר אִם-כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וַתִּלְךְ לְדַרְשׁ אֶת-יְהוָה. **כג** וַיֹּאמֶר
יְהוָה לָהּ שְׁנֵי גַיִּים בְּבִטְנִי וּשְׁנֵי לְאֻמִּים מִמֶּעֶיף יִפְרְדוּ וְלֹאִם מִלְּאִם יֶאֱמָץ וְרַב יַעֲבֹד
צְעִיר. **כד** וַיִּמְלְאוּ יָמֶיהָ לָלֶדֶת וְהִנֵּה תוֹמָם בְּבִטְנָהּ. **כה** וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כִּלּוֹ כְּאֲדָרֶת
שָׁעַר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו. **כו** וְאַחֲרָיו-כֵּן יָצָא אָחִיו וַיִּדּוּ אֶחְזַת בְּעֵקֶב עֵשָׂו וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב
וַיִּצְחָק בֶּן-שְׁנַיִם שָׁנָה בְּלֶדֶת אֹתָם. **כז** וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֵשָׂו **אִישׁ יָדַע צִיד** אִישׁ שֹׁדֵה
וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יוֹשֵׁב אֹהֲלִים. **כח** וַיֹּאֲהֵב יִצְחָק אֶת-עֵשָׂו כִּי-צִיד בְּפִיו וְרִבְקָה אֶהְבֶּת אֶת-
יַעֲקֹב.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- מהי הכפילות המופיעה בפסוק הראשון של הפרשה?
- בן כמה היה יצחק כאשר נשא את רבקה?
- מה פירוש המילה: "ויעתר"?
- מדוע התפללו יצחק ורבקה?
- מה היה מוזר בהריון של רבקה?
- מה היא עשתה בעקבות כך?
- מה היה ההסבר להריון המוזר של רבקה?
- כיצד מתואר התינוק שנולד ראשון?
- מה העשה התינוק השני מיד כשיצא מבטן אימו?
- בן כמה היה יצחק כאשר נולדו לו התאומים?
- מה היה עיסוקו של כל אחד מהבנים כשגדלו?
- מי מבין התאומים היה הבן המועדף על ידי יצחק? מדוע!
- מי מבין התאומים היה הבן המועדף על ידי רבקה? האם יש הסבר לכך?

אברהם הוליד את יצחק - ...**הוזקק לומר אברהם הוליד את יצחק** לפי שהיו

ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שרה שהרי כמה שנים שהתה עם אברהם ולא נתעברה הימנו מה עשה הקדוש ברוך הוא? **צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל אברהם הוליד את יצחק** וזהו שכתב כאן יצחק בן אברהם היה **שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק**

בת בתואל מפדן ארם אחות לבן - ... **וכי עדיין לא נכתב שהיא בת בתואל**

ואחות לבן ומפדן ארם? אלא להגיד שבחה שהיתה בת רשע ואחות רשע ומקומה אנשי רשע ולא למדה ממעשיהם

ויעתר - הרבה והפציר בתפלה

לנכח אשתו - זה (יצחק) **עומד בזוית זו ומתפלל וזו** (רבקה) **עומדת בזוית זו ומתפללת**

ויתרוצצו - ...המקרא הזה אומר דורשני (דורש לימוד והבנה)...מה היא רציצה זו?...

רבותינו דרשוהו לשון ריצה: **כשהיתה עוברת על פתחי תורה של שם ועבר יעקב רץ ומפרכס** (רוצה) **לצאת** עוברת על פתחי עבודה זרה **עשו** מפרכס לצאת

יודע ציד - לצוד ולרמות את אביו בפיו

ישב אהלים - אהלו של שם ואהלו של עבר (- בתי מדרש שלמד בהם אברהם)

רש"י מביא מדרש אגדה שמסביר מדוע יעקב הוא הבכור למרות שהוא נולד שני...
הסבר ביולוגי מעניין, קראות את המדרש והביעו את דעתכם!

שמעתי מדרש אגדה הדורשו (את הפסוק) לפי פשוטו:
בדין (מצד הדין, באמת) היה אוהז בו (יעקב) לעכבו (את עשו).
יעקב נוצר מטיפה ראשונה ועשו מן השניה
צא ולמד; משפופרת (צינור) שפיה קצרה תן בה שתי אבנים
זו תחת זו הנכנסת ראשונה תצא אחרונה והנכנסת
אחרונה תצא ראשונה, נמצא עשו הנוצר באחרונה יצא
ראשון, ויעקב שנוצר ראשונה יצא אחרון. ויעקב בא
לעכבו שיהא ראשון ללידה כראשון ליצירה ויפטור את
רחמה (יצא ראשון מרחם אימו) ויטול את הבכורה מן הדין

רייצא

1575 - 1556 לפני הספירה	2204 – 2185 לבריאת העולם	פרק כח', י' – פרק לב', ג'
----------------------------	-----------------------------	------------------------------

הנושאים בפרשה

- סולם יעקב
- יעקב פוגש את רחל
- יעקב בבית לבן
- בני יעקב
- יעקב בורח מבית לבן
- כריתת ברית בין יעקב ללבן

סולם יעקב

י וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. יא וַיִּפְגַּע בַּמָּקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי-בָא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשָּׂם מְרֹאשְׁתָּיו וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא. יב וַיַּחְלֵם וְהִנֵּה סֹלֵם מִצָּב אֲרָצָה וְרֹאשׁוֹ מִגִּיעַ הַשָּׁמַיְמָה וְהִנֵּה מַלְאָכֵי אֱלֹהִים עֹלִים וְיֹרְדִים בוֹ. יג וְהִנֵּה יְהוָה נֹצֵב עָלָיו וַיֹּאמֶר אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי אֲבֹרָהּם אָבִיךָ וְאֵלֹהֵי יִצְחָק הָאָרֶץ אֲשֶׁר אַתָּה שֹׁכֵב עָלֶיהָ לָךְ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ. יד וְהָיָה זֶרְעֶךָ כַּעֲפַר הָאָרֶץ וּפְרֻצֹת יָמָה וְקִדְמָה וְצַפְנָה וְנִגְבָּה וְנִבְרָכוּ בְךָ כָּל-מִשְׁפָּחֹת הָאֲדָמָה וּבְזֶרְעֶךָ. טו וְהִנֵּה אָנֹכִי עִמָּךְ וְשִׁמְרֹתֶיךָ בְּכָל אֲשֶׁר-תֵּלֵךְ וְהִשְׁבַּתִּיךָ אֶל-הָאֲדָמָה הַזֹּאת כִּי לֹא אֶעֱזָבְךָ עַד אֲשֶׁר אִם-עָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר-דִּבַּרְתִּי לָךְ. טז וַיִּיקֶץ יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אָכֵן יֵשׁ יְהוָה בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאָנֹכִי לֹא יָדַעְתִּי. יז וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מֶה-נוֹרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם-בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שַׁעַר הַשָּׁמַיִם. יח וַיִּשְׁכַּם יַעֲקֹב בַּבֹּקֶר וַיִּקַּח אֶת-הָאֲבָן אֲשֶׁר-שָׂם מְרֹאשְׁתָּיו וַיִּשָּׂם אֹתָהּ מִצְבֵּה וַיִּצַק שֶׁמֶן עַל-רֹאשָׁהּ. יט וַיִּקְרָא אֶת-נְשָׁם-הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית-אֵל וְאוּלָם לוֹז נְשָׁם-הָעֵיר לְרֹאשְׁנָה. כ וַיִּזְדַּר יַעֲקֹב נֹדֵד לֵאמֹר אִם-יְהִי אֱלֹהִים עִמָּדִי וְשָׁמְרֵנִי בַדֶּרֶךְ הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי הוֹלֵךְ וְנָתַן-לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ. כא וְשַׁבְתִּי בְּשָׁלוֹם אֶל-בֵּית אָבִי וְהָיָה יְהוָה לִי לְאֱלֹהִים. כב וְהָאֲבָן הַזֹּאת אֲשֶׁר-שָׁמַתִּי מִצְבֵּה יְהִי בֵּית אֱלֹהִים וְכָל אֲשֶׁר תֵּתֶן-לִי עֲשֵׂר אֶעֱשֶׂרנּוּ לָךְ.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- מהיכן יוצא יעקב?
- לאן הוא הולך?
- מדוע הוא עוצר בדרך?
- מה קורה ליעקב במקום חנייתו?
- תאר במילים שלך את חלום יעקב?
- מה מבטיח ה' ליעקב בחלומו?
- כיצד מגיב יעקב לאחר שהוא מתעורר מן החלום?
- מה עושה יעקב עם האבן שעליה הניח את ראשו לישון בלילה?
- איזה שינוי עושה יעקב למקום שבו חנה לישון?
- מהו השם המקורי של מקום חניית יעקב ומהו השם שיעקב נתן למקום זה?
- מה עושה יעקב לפני שהוא ממשיך בדרכו?
- מהם חלקי הנדר שנדר יעקב?

ויצא - לא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב חרנה ולמה הזכיר יצאתו?

אלא מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם שבזמן שהצדיק בעיר הוא הודה
הוא זיוה הוא הדרה יצא משם פנה הודה פנה זיוה פנה הדרה

ויפגע במקום - ... הוא הר המוריה (מקום עקידת יצחק ומקום בית המקדש)

כי בא השמש - ... משמע ששקעה לו חמה פתאום שלא בעונתה (בזמנה) כדי שילין שם

**וישם מראשותיו - עשאן כמין מרזב (צינור שיגן עליו) סביב לראשו שהיה ירא מפני חיות
רעות. התחילו (האבנים) מריבות (רבות) זו עם זו, זאת אומרת עלי יניח צדיק את ראשו,
וזאת אומרת עלי יניח, מיד עשאן הקדוש ברוך הוא אבן אחת**

**עולים ויורדים - עולים תחלה ואחר כך יורדים, מלאכים שליווהו בארץ אין יוצאים
חוצה לארץ ועלו לרקיע, וירדו מלאכי חוצה לארץ ללוותו**

**שכב עליה - קיפל הקדוש ברוך הוא כל ארץ ישראל תחתיו, רמז לו שתהא נוחה ליכבש
לבניו**

אנכי עמר - לפי שהיה ירא (פחד) מעשו ומלבן

**וזה שער השמים - מקום תפלה לעלות תפלתם השמימה. ומדרשו שבית המקדש
של מעלה מכוון כנגד בית המקדש של מטה**

בשלום - שלם מן החטא, שלא אלמד מדרכי לבן

באר שבע היא עיר דרומית בארץ ישראל. חרן, המקום אליו נסע יעקב, נמצאת צפונית לארץ ישראל, באיזור של טורקיה בימינו. באמצע הדרך, נמצאות ירושלים (מקום המקדש) והעיר בית אל (פסוק יט'). חכמים בגמרא עושים חישוב מדויק של בסיס סולם יעקב, קצהו ומרכזו ומגיעים למסקנה מעניינת:

אמר רבי אלעזר בשם רבי יוסי בן זמרא הסולם הזה עומד בבאר שבע ואמצע שיפועו מגיע כנגד בית המקדש, שבאר שבע עומד בדרומה של יהודה, וירושלים בצפונה בגבול שבין יהודה ובנימין, ובית אל היה בצפון של נחלת בנימין בגבול שבין בנימין ובין בני יוסף, נמצא סולם **שרגליו** בבאר שבע **וראשו** בבית אל מגיע **אמצע שיפועו** נגד ירושלים.

יישולח

1545 - 1555 לפני הספירה	2215 – 2205 לבריאת העולם	פרק לב', ד' – פרק לו', מג'
----------------------------	-----------------------------	-------------------------------

הנושאים בפרשה

- יעקב נערך למפגש עם עשו
- יעקב נאבק עם המלאך
- המפגש עם עשו
- יעקב בשכם, מעשה דינה והמלחמה בשכם
- יעקב חוזר לבית אל
- מות רחל באפרת ומעשה ראובן
- בני עשו למשפחותם

חזרה

יעקב נערך למפגש עם עשו

ד וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל-עֵשָׂו אָחִיו אֲרָצָה שְׁעִיר שָׂדֵה אֲדוֹם. ה וַיִּצְוּ אֹתָם לֵאמֹר כֹּה תֹאמְרוּן לְאֲדֹנָי לַעֲשׂו כֹּה אָמַר עַבְדְּךָ יַעֲקֹב עִם-לְבָן גֵּרְתִּי וְאַחַר עַד-עָתָה. ו וַיְהִי-לִי שׁוֹר וַחֲמֹר צֹאן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה וְאֲשֻׁלְחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי לְמִצְא-חַן בְּעֵינֶיךָ. ז וַיָּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל-יַעֲקֹב לֵאמֹר בָּאנוּ אֶל-אָחִיךָ אֶל-עֵשָׂו וְגַם הֵלֵךְ לִקְרֹאתְךָ וְאַרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ. ח וַיִּירָא יַעֲקֹב מְאֹד וַיִּצַּר לוֹ וַיַּחֲץ אֶת-הָעַם אֲשֶׁר-אִתּוֹ וְאֶת-הַצֹּאן וְאֶת-הַבָּקָר וְהַגְּמָלִים לְשָׁנֵי מַחֲנוֹת. ט וַיֹּאמֶר אִם-יָבוֹא עֵשָׂו אֶל-הַמַּחֲנֶה הָאֶחָד וְהִכּוּ וְהָיָה הַמַּחֲנֶה הַנִּשְׁאָר לְפָלִיטָה. י וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֱלֹהֵי אָבִי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי אָבִי יִצְחָק יְהוָה הָאֹמֵר אֵלַי שׁוּב לְאַרְצְךָ וְלִמְוֹלָדְתְּךָ וְאִיטִיבָה עִמָּךְ. יא קִטְנֹתִי מִכָּל הַחֲסָדִים וּמִכָּל-הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת-עַבְדְּךָ כִּי בַמַּקְלִי עָבַרְתִּי אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה וְעָתָה הֵייתִי לְשָׁנֵי מַחֲנוֹת. יב הֲצִילֵנִי נָא מִיַּד אָחִי מִיַּד עֵשָׂו כִּי-יֵרָא אָנֹכִי אִתּוֹ פֶּן-יָבוֹא וְהִכָּנִי אִם-עַל-בָּנָיִם. יג וְאֵתָה אֲמַרְתָּ הֵיטֵב אִיטִיב עִמָּךְ וְשִׁמְתִי אֶת-זַרְעֲךָ כְּחוֹל הַיָּם אֲשֶׁר לֹא-יִסְפָּר מֵרֶב. יד וַיְלַן שֵׁם בְּלִילָה הַהוּא וַיִּקַּח מִן-הַבָּא בְיָדוֹ מִנְחָה לַעֲשׂו אָחִיו. טו עֲזִים מְאֵתִים וַתִּישִׁים עֲשָׂרִים רְחִלִים מְאֵתִים וְאִילִים עֲשָׂרִים. טז גְּמָלִים מִיְּבִיקוֹת וּבְנֵיָהֶם שְׁלֹשִׁים פָּרוֹת אַרְבָּעִים וּפָרִים עֲשָׂרָה אֶתְנַת עֲשָׂרִים וְעִירִם עֲשָׂרָה. יז וַיִּתֵּן בְּיַד-עַבְדָּיו עֵדֶר עֵדֶר לְבָדוֹ וַיֹּאמֶר אֶל-עַבְדָּיו עֲבְרוּ לִפְנֵי וְרוּחַ תְּשִׂימוּ בֵּין עֵדֶר וּבֵין עֵדֶר. יח וַיִּצְוּ אֶת-הָרֹאשׁוֹן לֵאמֹר כִּי יִפְגְּשֶׁךָ עֵשָׂו אָחִי וְשָׂאֲלֶךָ לֵאמֹר לְמִי-אַתָּה וְאַנְהָ תֵלֵךְ וְלִמִּי אֵלָה לְפָנֶיךָ. יט וְאֲמַרְתָּ לְעַבְדְּךָ לְיַעֲקֹב מִנְחָה הוּא שְׁלוּחָה לְאֲדֹנָי לַעֲשׂו וְהִנֵּה גַם-הוּא אַחֲרֵינוּ. כ וַיִּצְוּ גַם אֶת-הַשָּׂנִי גַם אֶת-הַשְּׁלִישִׁי גַם אֶת-כָּל-הַהֹלְכִים אַחֲרֵי הָעֲדָרִים לֵאמֹר כַּדָּבָר הַזֶּה תִּדְבְּרוּן אֶל-עֵשָׂו בְּמִצְאָכֶם אֹתוֹ. כא וְאֲמַרְתֶּם גַּם הִנֵּה עַבְדְּךָ יַעֲקֹב אַחֲרֵינוּ. כב וְאֵמַר אַכְפָּרָה פָּנָיו בַּמִּנְחָה הַהִלַּכְתָּ לִפְנֵי וְאַחֲרֵי-כֵן אֲרָאָה פָּנָיו אוֹלִי יִשָּׂא פָנָי. כג וְתַעֲבֹר הַמִּנְחָה עַל-פָּנָיו וְהוּא לֵן בְּלִילָה-הַהוּא בַּמַּחֲנֶה.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

חזרה

וישלח יעקב מלאכים - מלאכים ממש

גרתי - ...בגימטריא (סכום מספרי של האותיות במילה) תרי"ג (613), כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים

ויירא ויצר - ויירא שמא יהרג, ויצר לו אם יהרוג הוא את אחרים

קטנתי מכל החסדים - נתמעטו זכיותי על ידי החסדים והאמת שעשית עמי, לכך אני ירא, שמא משהבטחתי נתלכלכתי בחטא ויגרום לי להמסר ביד עשו

כי במקלי - לא היה עמי לא כסף ולא זהב ולא מקנה (צאן ובקר) אלא מקלי לבדו. ומדרש אגדה נתן מקלו בירדן ונבקע הירדן

מיד אחי מיד עשו - מיד אחי שאין נוהג עמי כאח אלא כעשו הרשע

ורוח תשימו - עדר לפני חבירו מלא עין (מרחק המאפשר שמירת קשר עין), כדי להשביע עינו של רשע ולתווהו (ולגרום לו לתהות) על רבוי הדורון

שאלות על הפרשה

- כיצד נערך יעקב לקראת המפגש עם עשו אחיו?
- את מי הוא שולח?
- לאן הוא שולח אותם?
- מה הוא מצווה אותם לומר לעשו?
- מה מספרים המלאכים ליעקב כשהם חוזרים?
- כיצד לפי תיאורם, עשו נערך לקראת המפגש עם יעקב?
- כיצד מגיב יעקב למידע שהוא מקבל משליחיו?
- כיצד הוא מכין את המחנה לקראת המפגש?
- מה עושה יעקב לאחר שהוא ממקם את כל אנשיו במחנה?
- מה הוא מבקש מה' בתפילה?
- מה עושה יעקב בלילה ההוא?
- מה הוא מכין כמתנה לעשו?
- באיזה מרחק הוא מציב את העדרים?
- מה הוא מצווה את אנשיו לומר לעשו במפגשם עימו?

לומדים יקרים!

המפגש בין יעקב ועשו הוא טעון ומרגש במיוחד. לאחר כעשרים שנה, מאז ששני האחים נפרדו במריבה ובכעס גדול, הם עומדים להיפגש שוב.

מתוך הפסוקים נראה כי יעקב מתכוון מאד מאד לקראת מפגש זה ומדקדק בכל הפרטים הכי קטנים שיכולים להשפיע על תוצאות המפגש.

רש"י, בעקבות חכמים במדרש, מתאר לנו שיעקב הכין את עצמו לכל האירועים ולכל התרחישים האפשריים במפגש זה.

קרא את הדברים וכתוב כיצד ובאילו שלושה דרכים עיקריות הכין יעקב לקראת המפגש עם עשו?

התקין עצמו לשלשה דברים:

לדורון לתפילה ולמלחמה;

לדורון - ותעבור המנחה על פניו.

לתפילה - אלהי אבי אברהם.

למלחמה - והיה המחנה הנשאר לפליטה

דיטוב

1531 - 1544 לפני הספירה	2216 – 2227 לבריאת העולם	פרק לז' – פרק מ'
----------------------------	-----------------------------	------------------

הנושאים בפרשה

- כתונת הפסים וחלומות יוסף
- מכירת יוסף לישמעאלים
- יעקב מתאבל על יוסף
- יהודה ותמר
- יוסף בבית פוטיפר סריס פרעה
- יוסף בבית האסורים
- יוסף פותר החלומות

חזרה

כתונת הפסים וחלומות יוסף

א **וַיָּשָׁב** יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְוֵרֵי אָבִיו בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. ב אֵלֶּה **תְּלֻדֹת יַעֲקֹב יוֹסֵף** בֶּן-שִׁבְעַת עָשָׂרָה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת-אָחִיו בְּצֹאן וְהוּא **נֵעַר** אֶת-בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת-בְּנֵי זְלִפְהָ נְשֵׂי אָבִיו וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת-דַּבְּתָם רָעָה אֶל-אֲבִיהֶם. ג וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת-יוֹסֵף מִכָּל-בָּנָיו כִּי-בֶן-זִקְנִים הוּא לוֹ וְעָשָׂה לוֹ כְּתֻנֹת פָּסִים. ד וַיֵּרְאוּ אָחִיו כִּי-אֶהָב אֶהָב אֲבִיהֶם מִכָּל-אָחִיו וַיִּשְׂנְאוּ אֹתוֹ **וְלֹא יָכִלוּ דַבְּרוּ לְשָׁלֹם**. ה וַיַּחְלֹם יוֹסֵף חֲלוֹם וַיִּגֹּד לְאָחִיו וַיֹּסִפּוּ עוֹד שִׁנְאָה אֹתוֹ. ו וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שְׁמַעוּ-נָא הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתִּי. ז וְהִנֵּה אֲנִי חֹנֵן מְאֹלָמִים אֲלֵמִים בְּתוֹךְ הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה קָמָה אֲלַמְתִּי וְגַם-נִצְבָּה וְהִנֵּה תִסְבִּינָה אֲלַמְתֵיכֶם וְתִשְׁתַּחֲוּיֶנּוּ לְאֲלַמְתִּי. ח וַיֹּאמְרוּ לוֹ אָחִיו הַמְּלֹךְ תִמְלֹךְ עָלֵינוּ אִם-מְשׁוֹל תִּמְשַׁל בָּנוּ וַיֹּסִפּוּ עוֹד שִׁנְאָה אֹתוֹ עַל-חֲלַמְתּוֹ וְעַל-דַּבְּרָיו. ט וַיַּחְלֹם עוֹד חֲלוֹם אַחֵר וַיִּסְפֹּר אֹתוֹ לְאָחִיו וַיֹּאמֶר הִנֵּה חָלַמְתִּי חֲלוֹם עוֹד וְהִנֵּה הַשֶּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאֶחָד עָשָׂר כּוֹכָבִים מִשְׁתַּחֲוִים לִי. י וַיִּסְפֹּר אֶל-אָבִיו וְאֶל-אָחִיו **וַיַּגֵּר-בּוֹ** אָבִיו וַיֹּאמֶר לוֹ מָה הַחֲלוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר חָלַמְתָּ הֲבֹא נְבוֹא אֲנִי וְאִמִּי וְאָחִיךָ לְהִשְׁתַּחֲוֹת לְךָ אַרְצָה. יא וַיִּקְנֹאוּ-בּוֹ אָחִיו וְאָבִיו **שָׁמַר אֶת-הַדָּבָר**.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- היכן מתיישב יעקב?
- באיזה מבני יעקב עוסקים הפסוקים הראשונים של הפרשה?
- מי הן בלהה וזילפה?
- מה היה עיסוקו של יוסף?
- עם מי הוא היה רגיל להיות?
- כיצד התנהג יוסף עם אחיו?
- מה היה יחסו של יעקב ליוסף לעומת שאר בניו?
- במה בא לידי ביטוי יחסו של יעקב ליוסף?
- מהי מערכת היחסים שבין יוסף ואחיו?
- מה קורה למערכת יחסים זו אחרי שיוסף מספר את חלומותיו?
- תאר בלשונך את חלומות יוסף?
- כיצד מגיבים האחים לחלום הראשון של יוסף?
- כיצד מגיב יעקב לחלום השני של יוסף?

חזרה

וישב... אלה תולדות יעקב, יוסף... וישב, ביקש יעקב לישב בשלוה, **קפץ**
עליו רוגזו (סיפור יוסף ואחיו) **של יוסף**. צדיקים מבקשים לישב בשלוה אומר הקדוש
ברוך הוא לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, אלא שמבקשים לישב
בשלוה בעולם הזה?!

אלה תולדות יעקב, יוסף... כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף, זה נשטם
(שנטרו לו שנאה) **וזה נשטם**, זה אחיו מבקש להרגו וזה אחיו מבקשים להרגו, **וכן הרבה**
בבראשית רבה

והוא נער - **שהיה עושה מעשה נערות**, מתקן בשערו ממשמש בעיניו, **כדי שיהיה**
נראה יפה

ולא יכלו דברו לשלום - **מתוך גנותם למדנו שבחם**, שלא דברו אחת בפה
ואחת בלב

ויגער בו - **לפי שהיה מטיל שנאה עליו**

שמר את הדבר - **היה ממתין ומצפה מתי יבוא...**

חזרה

התורה מתארת מערכת יחסים קשה מאד בין האחים. במקביל, יעקב מפלה את יוסף ביחס לשאר אחיו ויוסף חולם חלומות שרק מעיבים ומקשים יותר על מערכת היחסים הזו. התורה מתארת שהאחים לא יכלו לדבר עם יוסף בכלל, למטוב ועד רע.

יוסף היה מדבר לשון הרע על אחיו וכל דבר רע שהיה רואה בהם, היה מספר לאביו. המדרש מספר כי על כל דבר רע שיוסף סיפר על אחיו – הוא נענש.

כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד לאביו:

א. שהיו אוכלין אבר מן החי (אוכלים מהבהמה בעודה בחיים),

ב. ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים,

ג. וחשודים על העריות.

ובשלושתן לקה (נענש).

על אבר מן החי - וישחטו שעיר עזים במכירתו, ולא אכלוהו חי.

ועל דבה שספר עליהם שקורין לאחיהם עבדים - לעבד נמכר יוסף.

ועל העריות שספר עליהם, - ותשא אשת אדוניו (אשת פוטיפר, בהמשך הפרשה)

מזקז

1526 - 1531 לפני הספירה	2232 – 2228 לבריאת העולם	פרק מא' – פרק מד', יז'
----------------------------	-----------------------------	---------------------------

הנושאים בפרשה

- חלומות פרעה
- פתרון החלומות על ידי יוסף
- יוסף משנה למלך מצרים
- שבע שנות השבע, תכנית החומש ובני יוסף
- שבע שנות הרעב
- אחי יוסף במצרים
- יוסף מתעמר באחיו

חלומות פרעה

א ויהי **מקץ** שנתים ימים ופרעה חלם והנה עמד על-**היאר**. ב והנה מן-
היאר עלת שבע פרות ובריא את בשר ותרעינה באחו. ג והנה
שבע פרות אחרות עלות אחריהן מן-היאר רעות מראה ודקות בשר
ותעמדנה אצל הפרות על-שפת היאר. ד **ותאכלנה** הפרות רעות המראה
ודקות הבשר את שבע הפרות יפת המראה והבריאת וייקץ פרעה. ה
ויישן ויחלם שנית והנה שבע שבלים עלות בקנה אחד בריאות וטבות. ו
והנה שבע שבלים דקות ושדופת קדים צמחות אחריהן. ז ותבלענה
השבלים הדקות את שבע השבלים הבריאות והמלאות וייקץ פרעה **והנה**
חלום. ח ויהי בבקר **ותפעם רוחו** וישלח ויקרא את-כל-חרטמי מצרים
ואת-כל-חכמיה ויספר פרעה להם את-חלמו ואין-פותר אותם לפרעה.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

שאלות על הפרשה

- תאר את חלומות פרעה:
 - א. היכן הוא עומד?
 - ב. מה הוא רואה בחלום הראשון?
 - ג. כיצד מגיב פרעה לחלום הראשון?
 - ד. מה רואה פרעה בחלום השני?
 - ה. כיצד מגיב פרעה לחלום השני?
- כיצד מתנהג פרעה בבוקר שלמחרת החלומות?
- את מי הוא מזמן אליו?
- לשם מה הוא קורא לחרטומי וחכמי מצרים?
- האם האם מצליחים לפרש את חלומות פרעה?

חזרה

ויהי מקץ - כתרגומו מסופ, וכל לשון קץ סוף הוא

על היאור - כל שאר נהרות אינם קרוים יאורים חוץ מנילוס, מפני שכל הארץ עשויים יאורים יאורים בידי אדם ונילוס עולה בתוכם ומשקה אותם, לפי שאין גשמים יורדין במצרים תדיר כשאר ארצות

יפות מראה - סימן הוא לימי שובע, שהבריות נראות יפות זו לזו, שאין עין בריה צרה בחברתה

ותאכלנה - סימן שתהא כל שמחת השובע נשכחת בימי הרעב

והנה חלום - והנה נשלם חלום שלם לפניו והוצרך לפותרים

ותפעם רוחו - ומטרפא רוחה (נטרפה דעתו) מקשקשת בתוכו כפעמון.

יֵאִין-פּוֹתֵר אוֹתָם לְפִרְעָה.

פרעה חלם שני חלומות בלילה אחד שהשאירו עליו רושם חזק מאד. למחרת בבוקר הוא זימן את חרטומי מצרים וחכמיה כדי שיפתרו את החלום. התורה מספרת שאין פותר לחלומות אלה. אבל חכמים במדרש מספרים לנו שחרטומי מצרים הציעו פתרונות שונים לחלומות פרעה אבל פתרונות אלה לא היו מקובלים עליו ולכן התורה מדגישה כי אין פותר אותם **לפרעה** – לפרעה דווקא, שלא היו הפתרונות לקורת רוחו של פרעה.

עיין בדברי המדרש וראה את הפתרונות השונים שהציעו לפרעה:

פותרים היו אותם, אבל לא לפרעה, שלא היה
קולן נכנס באזניו, ולא היה לו קורת רוח
בפתרונם, שהיו אומרים שבע בנות אתה מוליד,
שבע בנות אתה קובר...

ריגש

1523 - 1527 לפני הספירה	2233 - 2237 לבריאת העולם	פרק מד', יח'- פרק מז', כז'
----------------------------	-----------------------------	-------------------------------

הנושאים בפרשה

- נאום יהודה
- יוסף מתוודע לאחיו
- האחים נשלחים לבשר ליעקב – "עוד יוסף חי"
- יעקב ובניו יורדים למצרים
- יוסף פטגש את אביו בארץ גושן
- יעקב פוגש את פרעה
- תכנית החומש – יוסף מיישם תכנית כלכלית במצרים

נאום יהודה

יח וַיִּגַּשׁ אֵלָיו יְהוּדָה וַיֹּאמֶר בִּי אֲדֹנָי יְדֹבֵר-נָא עֲבָדְךָ **דָּבַר בְּאָזְנֵי אֲדֹנָי וְאַל-יִחַר אַפְּךָ בְּעֲבָדְךָ** כִּי כְמוֹךָ
 כִּפְרָעָה. **יֵט אֲדֹנָי שְׂאֵל אֶת-עֲבָדָיו** לֵאמֹר הֲיִש-לָכֶם אָב או-אָח. כ וַנֹּאמֶר אֶל-אֲדֹנָי יֵש-לָנוּ אָב זָקֵן
 וַיֵּלֶד זָקֵנִים קָטָן וְאָחִיו **מֵת** וַיִּיתֶר הוּא **לְבַדּוֹ לְאָמוֹ** וְאָבִיו אָהָב. כֹּא וַתֹּאמֶר אֶל-עֲבָדֶיךָ הוֹרְדֵהוּ אֵלַי
 וְאֲשִׁימָה עֵינֵי עָלָיו. כב וַנֹּאמֶר אֶל-אֲדֹנָי לֹא-וַיִּכַּל הַנְּעַר לַעֲזֹב אֶת-אָבִיו וְעֲזַב אֶת-אָבִיו וּמֵת. כג
 וַתֹּאמֶר אֶל-עֲבָדֶיךָ אִם-לֹא יֵרַד אָחִיכֶם הַקָּטָן אִתְּכֶם לֹא תִסְפּוּן לִרְאוֹת פָּנָי. כד וַיְהִי כִי עָלִינוּ אֶל-
 עֲבָדְךָ אָבִי וַנִּגְדַּל-לוֹ אֶת דְּבָרֵי אֲדֹנָי. כה וַיֹּאמֶר אָבִינוּ שָׁבוּ שִׁבְרוּ-לָנוּ מְעַט-אֶכֶל. כו וַנֹּאמֶר לֹא נוֹכַל
 לָרֶדֶת אִם-יֵשׁ אָחִינוּ הַקָּטָן אִתָּנוּ וַיִּרְדָּנוּ כִּי-לֹא נוֹכַל לִרְאוֹת פְּנֵי הָאִישׁ וְאָחִינוּ הַקָּטָן אֵינָנוּ
 אִתָּנוּ. כז וַיֹּאמֶר עֲבָדְךָ אָבִי אֵלֵינוּ אַתֶּם יִדְעֶתֶם כִּי שְׁנַיִם יְלָדָה-לִי אִשְׁתִּי. כח וַיֵּיצֵא הָאֶחָד מֵאִתִּי
 וְאָמַר אֶךְ טָרֶף טָרֶף וְלֹא רָאִיתִיו עַד-הַנֶּה. כט וּלְקַחְתֶּם גַּם-אֶת-זֶה מֵעַם פְּנֵי וְקָרָהוּ אָסוֹן וְהוֹרְדֶתֶם
 אֶת-שִׁיבְתִי בְרָעָה שְׂאֵלָה. ל וְעַתָּה כְּבֹאִי אֶל-עֲבָדְךָ אָבִי וְהַנְּעַר אֵינָנוּ אִתָּנוּ וַנִּפְשׁוּ קִשּׁוּרָה
 בְּנִפְשׁוֹ. לא וְהִיָּה כְּרָאוֹתוֹ כִּי-אֵין הַנְּעַר וּמֵת וְהוֹרִידוּ עֲבָדֶיךָ אֶת-שִׁיבְת עֲבָדְךָ אָבִינוּ בְּיָגוֹן
 שְׂאֵלָה. לב כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת-הַנְּעַר מֵעַם אָבִי לֵאמֹר אִם-לֹא אָבִיאָנוּ אֵלֶיךָ וְחָטַאתִי לְאָבִי כָּל-
 הַיָּמִים. לג וְעַתָּה **יֵשֶׁב-נָא עֲבָדְךָ** תַּחַת הַנְּעַר עָבַד לְאֲדֹנָי וְהַנְּעַר יַעַל עִם-אָחִיו. לד כִּי-אֵיךְ אֶעֱלֶה
 אֶל-אָבִי וְהַנְּעַר אֵינָנוּ אִתִּי פֶן אֶרְאֶה בְרָע אֲשֶׁר יִמְצָא אֶת-אָבִי.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

דבר באזני אדני - יכנסו דברי באזניך

ואל יחר אפך - מכאן אתה למד שדבר אליו קשות

אדני שאל את עבדיו - מתחלה בעלילה באת עלינו, למה היה לך לשאול כל אלה? בתך היינו מבקשים? או אחותנו אתה מבקש? ואף על פי כן ונאמר אל אדוני - לא כחדנו ממך דבר!

ואחיו מת - מפני היראה היה מוציא דבר שקר מפיו. אמר אם אומר לו שהוא קיים, יאמר הביאוהו אצלי

לבדו לאמו - מאותו האם אין לו עוד אח

והיה כראותו כי אין הנער ומת - אביו מצרתו

כי עבדך ערב את הנער - ואם תאמר למה אני נכנס לתגר יותר משאר אחי? הם כולם מבחוץ, אבל אני נתקשרתי בקשר חזק להיות מנודה בשני עולמות

ישב נא עבדך - לכל דבר אני מעולה ממנו, לגבורה, ולמלחמה, ולשמש

שאלות על הפרשה

- כיצד פונה יהודה ליוסף? (איך הוא מכנה אותו?)
- אל מי משווה יהודה את יוסף?
- מה מתאר יהודה בפסוקים יט'-כט'?
- מדוע לדעתך הוא מאריך בדברים שיוסף כבר יודע?
- מבין כל האחים, מדוע דווקא יהודה פונה אל יוסף? (פסוק לב')
- מה מציע יהודה ליוסף? (פסוק לג')
- מדוע יהודה מציע את עצמו במקום בנימין?

יהודה ניגש את יוסף ולפי דברי הפסוקים נראה שיהודה מתרפס כלפי יוסף; הוא מכנה את יוסף "אדון" ואת עצמו: "עבד", יהודה מפרט בפני יוסף את כל הקורות שלהם ומבקש מיוסף "רחמים". חכמים במדרש מספרים לנו שהדברים הם לא כן; יהודה מדבר קשה מאד אל יוסף ואף מאיים עליו שאם ימשיך להתעמר בהם – סופו של יוסף יהיה מר.

קרא את דברי הפרשנות של חכמים על הפסוקים עצמם וראה כיצד הם רואים את הנאום של יהודה.

ואל יחר אפך - מכאן אתה למד שדבר אליו קשות

כי כמוך כפרעה - חשוב אתה בעיני כמלך זה פשוטו.

ומדרשו, סופך ללקות עליו בצרעת כמו שלקה פרעה...

דבר אחר כי כמוך כפרעה אם תקניטני אהרוג אותך ואת אדוניך

ריחוי

1451 - 1522 לפני הספירה	2238 – 2309 לבריאת העולם	פרק מז', כח' – פרק נ'
----------------------------	-----------------------------	--------------------------

הנושאים בפרשה

- [השבעת יוסף](#)
- ברכת בני יוסף – אפריים ומנשה
- יעקב מברך את בניו
- צוואת יעקב לבניו
- מות יעקב
- מסע הלוויה
- סוף ימי יוסף ואחיו במצרים

חזרה

השבעת יוסף

כח ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה ויהי
 ימי-יעקב שני חייו שבע שנים וארבעים ומאת
 שנה. **כט ויקרבו ימי-ישראל למות** ויקרא לבנו
ליוסף ויאמר לו אם-נא מצאתי חן בעיניך **שים-נא**
ידך תחת ירכי ועשית עמדי חסד ואמת אל-נא
תקברני במצרים. ל ושכבתני עם-אבתי ונשאתני
 ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי אעשה
 כדברך. **לא** ויאמר הנשבעה לי וישבע לו וישתחו
ישראל על-ראש המטה.

מדרשי חז"ל

שאלות על הפרשה

רש"י

ויקרבו ימי ישראל למות - כל מי שנאמר בו קריבה למות לא הגיע לימי אבותיו:

יצחק חי 180 ויעקב 147

ויקרא לבנו ליוסף - למי שהיה יכולת בידו לעשות

שים נא ידך - והשבע

חסד ואמת - חסד שעושים עם המתים הוא חסד של אמת שאינו מצפה לתשלום גמול

**אל נא תקברני במצרים - סופה להיות עפרה כנים ומרחשין תחת גופי ...
ושלא יעשוני מצרים עבודת אלילים**

**על ראש המטה - הפך עצמו לצד השכינה מכאן אמרו שהשכינה למעלה
מראשותיו של חולה**

שאלות על הפרשה

- כמה שנים חי יעקב בארץ מצרים?
- כמה הם בסך הכל ימי חיי יעקב?
- מה עושה יעקב לקראת מותו?
- מה מבקש/על מה משביע יעקב את יוסף?
- כיצד מתייחס יוסף לבקשת/שבועת אביו?
- מה מבקש יעקב בשנית מיוסף?
- הסבר במילים שלך: "וישתחו ישראל על ראש המיטה!"

חזרה פרשת "ויחי" היא פרשה "**סתומה**". פרשה היא יחידה מקראית. הטקסט המקראי בספר התורה מתחלק לעמודות ופסקאות. כל פסקה היא פרשייה. ישנן שני סוגי פרשיות: "**פרשה פתוחה**" ו"**פרשה סתומה**".

"**פרשה פתוחה**" = פסקה המתחילה בשורה חדשה בטקסט. מסמנים אותה באות פ'.
"**פרשה סתומה**" = פסקה שהמרווח בינה לבין הפסקה שלפניה הוא מרווח של שלוש-תשע אותיות. מסמנים אותה באות ס'. היא נקראת כך משום שהיא סגורה וסתומה במילים משני צידי השורה.

פרשת "ויחי" כאמור היא פרשה סתומה וחכמים למדו במדרש מספרים לנו שלא לשווא פרשה זו סתומה, אלא דבר זה בא לבשר לנו מסר. קרא את דברי המדרש הבאים וכתוב מדוע פרשת "ויחי" היא "פרשה סתומה"?

למה פרשה זו סתומה?

לפי שכיוון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם
ולבם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו
לשעבדם

דבר אחר שבקש לגלות את הקץ לבניו ונסתם
ממנו